

Zekeriya

Ata-bowiliringlardek bolmanglar!

¹ Darius padishahning ikkinchi yili sekkizinchi ayda, Perwerdigarning sözi Iddoning newrisi, Berekiyaning oghli Zekeriya peyghemberge kélip mundaq déyildi: —□

² — «Perwerdigar ata-bowiliringlardin intayin qat-tiq ghezeplendi.

³ Shunga sen ulargha: «Samawi qoshunlarning Ser-dari bolghan Perwerdigar: — «Méning yénimgha qaytip kélinglar, Men silerning yéninglarga qaytip kélimen» deydu», — dégin. □

⁴ — Ata-bowiliringlardek bolmanglar; chünki il-giriki peyghemberler ulargha: «Samawi qoshun-larning Serdari bolghan Perwerdigar: — Rezil yol-liringlardin, rezil qilmishliringlardin yénip towa qilinglar, dégen», — dep jakarlighan. Biraq ular

---

□ **1:1** «Darius padishahning ikkinchi yili sekkizinchi ayda...» — «Darius padishah» yeni «Darius Xispastés» (miladiyedin ilgiriki 521-485-yili). «sekkizinchi ayda...» — kitabta éytilghan aylar Yehudiylarning kona kaléndari boyiche idi. Bu ay miladiyedin il-giriki 520-yili Öktebrge toghra kélidu. □ **1:3** «Shunga sen ulargha: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar: — «...» deydu», — dégin» — esli shekli: «Shunga sen ulargha: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Méning yénimgha qaytip kélinglar» — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar — «Men silerning yéninglarga yénip kélimen» — seydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar!».

Manga qulaq salmighan, boysunmighan, — deydu Perwerdigar.■

⁵ — Silerning ata-bowiliringlar hazir qéni? Peyghemberler bolsa, menggü yashamdu? □

⁶ Lékin Méning peyghemberlerge buyrughan sözlirim we belgilimilirim, ata-bowiliringlarning béshighimu chüshken emesmidi?».

Shuning bilen ular yolidin yénip: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar yollirimiz we qilmishlirimiz boyiche bizni qandaq qilimen dése, shundaq qildi, — dégen.□ ■

Sekkiz alamet körünüsh ... Birinchi alamet körünüsh — Atliq adem we üç xil renglik atlar

⁷ Darius padishahning ikkinchi yili, on birinchi ay, yeni «Shébat éyi»ning yigirme tötinchi küni, Perwerdigarning kalami Iddoning newrisi,

---

■ **1:4** Yesh. 31:6; Yer. 3:12; 18:11; Ez. 18:30; Hosh. 14:2

□ **1:5** «Peyghemberler **bolsa, menggü yashamdu?**» — mezkur rétorik soal belkim xelqning diqqitini peyghemberlerge merkezleshtürüş üçün emes, belki ularning yetküzgen xewerlirige merkezleshtürüş üçün éytilghan. Hetta peyghemberlermu dunyadin kétidu, biraq ularning sözliri, yeni Xudaning sözliri yenila inawetlik, shundaqla emelge ashurulmaqta (6-ayetni körüng). Bezi alimlar: «Peyghemberler menggü yashamdu?» dégen soalni xelqning Zekeriya peyghemberning sözige reddiye bermekchi bolup imansizlik bilen bergen jawabidur, dep qaraydu. □ **1:6** «Shuning **bilen ular yolidin yénip: — ... Perwerdigar yollirimiz we qilmishlirimiz boyiche bizni qandaq qilimen dése, shundaq qildi, — dégen**» — «ular» belkim neq meydanda Zekeriyagha qulaq sélip towa qilghan xelq. ■ **1:6** Yigh. 1:18

Berekiyaning oghli Zekeriya peyghemberge keldi. U mundaq bésharetni kördi: —□

⁸ Men kéchide *alamet körünüshlerni* kördüm; mana, toruq atqa min'gen bir ademni kördüm; u chongqur oymanliqtiki xadas derexliri arisida turatti; uning keynide toruq, ala-taghil we aq atlar bar idi. □

⁹ Men uningdin: «Teqsir, bular néme?» — dep soridim. Men bilen sözlshiwatqan perishte manga: «Men sanga bularning néme ikenlikini körsitimen» — dédi.□

¹⁰ Xadas derexliri arisida turghan zat jawaben: «Bular Perwerdigarning yer yüzini uyan-buyan kézishke ewetkenliri» — dédi.

¹¹ Bu atlar xadas derexliri arisida turghan Perwerdigarning Perishtisige jawab qilip: «Biz yer yüzide uyan-buyan kézip kelduq; mana, pütkül yer yüzi tiptinch, aramliqta turuwatidu» — dédi.

□ **1:7** «Darius **padishahning ikkinchi yili, on birinchi ay, yeni «shébat éyi»ning yigirme tötinchi küni...**» — miladiyedin ilgiriki 519-yili, 15-Féwral. □ **1:8** «chongqur **oymanliqtiki xadas derexliri arisida** » — «xadas derixi» pakar ösidighan, xush pu-raqliq, darchindek bir derex. «**ala-taghil**» — yaki «jede renglik», «qongur renglik». □ **1:9** «**Men bilen sözlshiwatqan perishte**» — izahat: «xadas derexliri arisida turghan adem» (8-, 10-ayette) bolsa «Perwerdigarning Perishtisi». «men bilen sözlshiwatqan perishte» bolsa «Perwerdigarning Perishtisi» emes. Tewrattiki bashqa qisimlardin bilimizki, «Perwerdigarning Perishtisi» Xudaning wekili bolupla qalmay, yene Xudaning tebiitide bolghan bir Shexs; ishinimizki, u Mesih-Qutquzghuchi bolup, insanlar dunyasida tughulushtin ilgiri, «adem» qiyapitide dunyada körün'gen. Kéyinki tékistletdin qarighanda, «men bilen sözlshiwatqan perishte» bolsa «addiy bir perishte» idi (u 2-bab, 3-4-ayette bashqa perishte teripidin ishqa buyrulghan). U belkim Zekeriyağa alamet körünüshste yolbashchi hem chüshendürgüchi rovida bolghan.

¹² Perwerdigarning Perishtisi javaben: «I samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, qachan'ghiche sen bu yetmish yildin béri achchiqlinip kéliwatqan Yérusalém we Yehudaning sheherlirige rehim qilmaysen?» — dédi.□

¹³ Perwerdigar men bilen sözlshiwatqan perishtige yéqimliq sözler, teselli bergüchi sözler bilen jawab berdi.

¹⁴ Shuning bilen men bilen sözlshiwatqan perishte manga mundaq dédi: «Sen mundaq jakarlighin: — Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar: «Yérusalém we Zion'gha bolghan otluq muhebbitimdin yürükim lawildap köyidu!

¹⁵ Shuning bilen Men erkin-azadilikte yashawatqan ellerge qattiq ghezeplinimen; chünki Men *xelqimge* sella ghezeplinip qoyiwidim, ular heddidin éship *xelqimge* zor azar qildi», deydu. □

¹⁶ Shunga Perwerdigar mundaq deydu: «Men

□ **1:12** «...sen bu yetmish yildin béri achchiqlinip kéliwatqan Yérusalém we Yehudaning sheherliri...» — oqurmenlarning éside bar bolushi kérekki, Israil Xudaning jazasi bilen Babil impériyeside 70 yil sürgün bolghan («Yer.» 25:11-12, «Dan.» 9:2ni körüng). □ **1:15** «Shuning bilen men erkin-azadilikte yashawatqan ellerge qattiq ghezeplinimen» — Tewrat hem Zeburdiki «eller» dégen söz adette Israildin bashqa barliq xelqlarni, yeni «Yehudiy emesler»ni körsitidu. Shunga bezide «yat eller» dep terjime qilimiz. Tewratta «eller», «taipiler», «yat eller» yaki «xelq-milletler» déyilse, herdaim mushu menini bildüridu. **«chünki men xelqimge sella ghezeplinip qoyiwidim, ular heddidin éship xelqimge zor azar qildi»** — Xuda Israildin (butperesliki tüpeylidin) ghezeplinip ulargha «yat eller» arqiliq azar bergüzüp jazalap, Babil impériyesige 70 yil sürgün qildurghan. Biraq «yat eller» bu ishta Xudaning jazasining dairisidin chiqip tolimu rehimsizlik qilghan.

Yérusalémgha rehim-shepçetler bilen qaytip keldim; Méning öyüm uning ichide qurulidu» — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — «we Yérusalém üstige «ölchem tanisi» yene tartilidu». □ ■

17 — Yene mundaq jakarlighin: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: Méning sheherlirim yene awatlishidu, Perwerdigar yene Zion'gha teselli béridu we Yérusalémni yene talliwalidu».

Ikkinchi alamet körünüş — «töt münggüz» we «töt hünerwen»

18 Andin men béshimni kötürdüm, mana töt münggüzni kördüm.

19 Men bilen sözlshiwatqan perishtidin: «Bular néme?» dep soridim. U manga: «Bu Yehuda, Israil we Yérusalémni tarqitiwetken münggüzlerdur» — dédi.

20 We Perwerdigar manga töt hünerwenni körsetti.

21 Men: «Bu *hünerwenler* néme ish qilghili keldi?» dep soridim. U: «Mana bular bolsa Yehudadikilerni héchkim qeddini rusliyalalmighudek derijide tarqitiwetken münggüzler; biraq bu *hünerwenler münggüzlerni* dekke-dükkige chüshürgili, yeni ellerning Yehudaning zéminini tarqitiwétish üçün kötürgen

---

□ **1:16** «**ölchem tanisi tartilidu**» — démek, ölchem tanisida sheherni ölchesh Yérusalém shehiring qaytidin toluq qurulidighanliqidin dérek béridu. ■ **1:16** Ez. 11:23

münggüzlirini yerge tashliwetkili keldi!» — dédi.□

2

Üchinchi alamet körünüş — ölchesh tanisini tutqan yigit

¹ Andin men béshimni kötürüp, mana qolida ölchem tanisini tutqan bir ademni kördüm

² we uningdin: «Nege barisen?» dep soridim. U manga: «Men Yérusalémni ölchigili, uning kengliki we uzunluqini *ölchep* bilgili barimen» — dédi.

³ Mana, men bilen sözlishiwatqan perishte chiqti; yene bir perishte uning bilen körüshüşke chiqti

⁴ we uninggha mundaq dédi: — Yügür, bu yash yigitke söz qil, uninggha mundaq dégin: — «Yérusalém özide turuwatqan ademlarning we mallarning köplükidin sépilsiz sheherlerde bolidu. □

⁵ — we Men Perwerdigar uning etrapigha ot-yalqun sépili, uning ichidiki shan-sheripi bolimen.

⁶ — Hoy! Hoy! Shimaliy zémindin qéchinglar, — deydu Perwerdigar, — chünki Men silerni as-

---

□ **1:21** «Men: «bu (hünerwenler) néme ish qilghili keldi?» dep soridim...» — emdi bu «töt münggüz» we «töt hünerwen» némini körsitidighanliqi üstide «qoshumche söz»imizde azraq pikirlishimiz.

□ **2:4** «Yügür, bu yash yigitke söz qil, uninggha mundaq dégin: — «Yérusalém özide turuwatqan ademlarning we mallarning köplükidin sépilsiz sheherlerde bolidu» — démek, kelgüsi Yérusalém nahayiti chong bir sheher bolghachqa, uning ahali beribir herqandaq sépilning ichige patmaydu; démek, mushu yigitning uning «kenglikini, uzunluqi»ni ölchishi bikar ish bolmamdu?!

mandiki töt tereptin chiqqan shamaldek tarqitiwetken, deydu Perwerdigar».[□]

⁷ «— Hey! I Babil qizi bilen turghuchi Zion, qachqin![□]

⁸ Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Öz shan-sheripini dep U Méni silerni bulang-talang qilghan ellerge ewetti; chünki kim silerge chéqilsa, shu Özining köz qarichoqigha chéqilghan bolidu. [□] ■

⁹ Chünki mana, Men Öz qolumni ularning üstige

[□] **2:6 «Men silerni asmandiki töt tereptin chiqqan shamaldek tarqitiwetken»** — «töt tereptin chiqqan shamal» ibranij tilida: «asmandiki töt shamal» déyilidu — sherq, gherb, shimal, jenub tereplerdin chiqidighan shamallar. [□] **2:7 «— Hey! I Babil qizi bilen turghuchi Zion, qachqin !»** — Babil impériyesi Zekeriyaning bésharitidin 20 yil ilgiri weyran qilin'ghanidi. Shunga biz mushu sözler we kéyinki alte ayetni axirqi zamanni körsitidu, dep qaraymiz. Biraq shu chaghdiki Yehuda we Yérusalém bésharetlerdin xéli ümid alalaydu, chünki bésharetler Xudaning ulargha bolghan menggülik meqsetlirining héchqachan özgertilmigenlikini testiqlaydu. [□] **2:8 «Öz shan-sheripini dep U Méni silerni bulang-talang qilghan ellerge ewetti»** — bashqa terjimiliri: «Shan-sherep ayan qilin'ghandin kéyin, U Méni silerni bulang-talang qilghan ellerge ewetti», yaki «Sherep-hörmetke érishtürülginimdin kéyin, U... Méni ewetti». Qaysi terjimisi toghra bolushidin qetiiynezer, oqurmenler diqqet qiliduki, Perwerdigar Özi «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar»ni ewetidu (9-ayet, 6-bab, 15-ayet, 10-bab, 12-ayetlerdimu oxshash ishni köreleyimiz). Biz emdi Injildin chüshinimizki, Xuda dunyagha ewetken Qutquzghuchi-Mesihning özi Xudaliq tebiitidur, u Xudaning ezeldin bolghuchi menggülik «Kalami»dur. Shühhisizki, mushu ayettiki «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar» bolsa, «Xudaning Kalami», Mesihdur (Tewrat, «Yesh.» 48:16nimu körüng). ■ **2:8** Zek. 2:9; 6:15; 10:12; Yesh. 48:16; Yuh. 11:42; 17:21

silkiymen, ular özlirige qul qilin'ghuchilargha olja bolidu; shuning bilen siler samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Méni ewetkenlikini bilisiler.

¹⁰ Naxshilarni yangritip shadlan, i Zion qizi; chünki mana, kéliwatimen, arangda makanlishimen, deydu Perwerdigar, ■

¹¹ — we shu künide köp eller Perwerdigargha baghlinidu, Manga bir xelq bolidu; arangda makanlishimen we siler samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Méni ewetkenlikini bilisiler;

¹² shuningdek Perwerdigar Yehudani Özining «muqeddes zémini»da nésiwisi bolushqa miras qilidu we yene Yérusalémni talliwalidu.

¹³ Barliq et igiliri Perwerdigar aldida süküt qilsun! Chünki U Özining muqeddes makanidin qozghaldi!»

3

Tötinchi alamet körünüş — ... Yeshua bash kahinni kiyndürüş

¹ Andin u manga Perwerdigarning Perishtisi aldida turuwatqan bash kahin Yeshuani, shuningdek Yeshuaning ong teripide uning bilen

---

■ **2:10** Law. 26:12; Ez. 37:27; 2Kor. 6:16

düşmenlashishke turghan Sheytanni kórsetti.□

² Perwerdigar Sheytan'gha: «Perwerdigar séni eyiblisun, i Shaytan! Berheq, Yérusalémni talliwalghan Perwerdigar séni eyiblisun! Bu *kishi* ottin tartiwélin'ghan bir chuchula otun emesmu?» — dédi. □ ■

³ Yeshua bolsa paskina kiyimlarni kiygen halda Perishtining aldida turatti.

⁴ U Uning aldida turuwatqanlarga: «Bu paskina kiyimni uningdin salduriwétinglar» — dédi we uninggha: «Qara, Men qebihlikingni sendin élip kettim, sanga héytliq kiyim kiygüzdüm» — dédi. □ ■

⁵ Men: «Ular béshigha pakiz bir sellini orisun!» — dédim. Shuning bilen ular pakiz bir sellini uning béshigha orap, uninggha kiyim kiydürdi; Perwerdi-

---

□ **3:1** «Andin u manga ... **bash kahin Yeshuani, shuningdek Yeshuaning ong teripide uning bilen düşmenlashishke turghan Sheytanni kórsetti**» — oqurmenler belkim biliduki, «Yeshua» (yaki «Yehoshua») Yehudiyalar arisida köp körüldighan isim bolup, menisi: «Perwerdigar Qutquzghuchi» dégenliktur. «Eysa» dégen isim «Yeshua»ning ereb tilidiki ipadilinishidir. «Sheytan» dégenning menisi: «düşmen, küshende». Bu ayet ibranij tilida: «Andin u manga Perwerdigarning Perishtisi aldida turuwatqan bash kahin Yeshuani, shuningdek Yeshuaning ong teripide Sheytanning uninggha «sheytan bolush»qa turghanliqini kórsetti» — déyilidu. □ **3:2** «Berheq, Yérusalémni talliwalghan Perwerdigar séni eyiblisun! Bu *kishi* ottin tartiwélin'ghan bir chuchula otun emesmu?» — bu söz Yeshuani kórsitidu, elwette;

we belkim Yeshuaning Babilgha sürgün bolushtiki sinaq-azdurushliridin qutquzulghanliqini kórsitidu. Bu toghruluq «qoshumche söz»imizde kórsetkinimizdek, bu ishta Yeshua Israilgha wekil qilinidu. ■ **3:2** Yeh. 9 □ **3:4** «Uning aldida turuwatqanlar» — bizningche Perwerdigarning Perishtisining aldidiki perishtilarni kórsitidu. ■ **3:4** Mik. 7:18

garning Perishtisi bir yanda turatti.□

⁶ We Perwerdigarning Perishtisi Yeshuagha mundaq jékilidi: —

⁷ «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — Eger yollirimda mangsang, tapilighinimni ching tutsang, Méning öyümni bashqurisen, hoylilirimgha qaraydighan bolisen; sanga yénimda turuwatqanlarning arisida turush hoquqini bérimen.

⁸ — I bash kahin Yeshua, sen we séning aldingda olturghan hemrahliring anglanglar (chünki ular bésharetlik ademler): — Mana, Men «Shax» dep atalghan qulumni meydan'gha chiqirimen. □ ■

⁹ Mana, Men Yeshuaning aldigha qoyghan tashqa qara! — Bu bir tashning üstide yette köz bar; mana, Men uning neqishlirini Özüm oyimen, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — we Men bu zéminning qebihlikini

---

□ **3:5** «Men: «Ular **béshigha pakiz bir sellini orisun!**» — **dédim...**» — bu söz belkim Zekeriyaning duasi — démek, «Yeshuaning kahinliq kiyimliri toluq bolsun!». □ **3:8** «**Mana, Men «Shax» dep atalghan qulum...**» — «mana» dégen söz mushu yerde ibraniy tilida «chünki, mana» déyilidu. «chünki» dégen söz ishlitilgende, eslide uning keynide bir seweb bar bolushi kérek. Bu seweb yuqiriqi 1-7-ayette tépilişi mumkin, biraq bizge hazirche namelum. «**Méning «Shax» dégen qulum**» — 6-bab, 12-13-ayettimu tilgha élinidu. «Shax» dégen qulum» Mesihni körsitidu. «Shax», «Yeshua», «uning aldigha olturghan ademler» we töwendiki ayettiki «yette közlük tash» üstide «qoshumche söz»imizde toxtilimiz. ■ **3:8** Yesh. 4:2; 11:1; Yer. 23:5; 33:15; Zek. 6:12

bir kün ichidila élip tashlaymen. □ ■

¹⁰ Shu küni, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — herbiringlar öz yéqininglarni üzüm téli we enjür derixi astigha olturushqa teklip qilisiler».

4

Beshinchi alamet körünüş — altun chiraghdan

¹ Andin men bilen sözlshiwatqan perishte qaytip kélip méni oyghitiwetti. Men xuddi uyqusidin oyghitiwétilgen ademdek bolup qaldim;

² U mendin: «Némini kördüng?» dep soridi. Men: «Mana, men pütünley altundin yasalghan bir chiraghdanni kördüm; uning üsti teripide bir qacha, yette chirighi we yette chiraghqa tutishidighan yette neyche bar iken; □

³ uning yénida ikki zeytun derixi bar, birsi ong terepte, birsi sol terepte», dédim.

⁴ Andin jawaben men bilen sözlshiwatqan perishtidin: «I teqsir, bular néme?» — dep soridim.

□ **3:9** «Bu bir tashning üstide yette köz bar; mana, Men uning neqishlrini Özüm oyimen» — «köz» ibranıy tilida «bulaq» dégen meninimu körsitidu. Bezi alimlar shu menide chüshinip mundaq terjime qilidu: «Bu bir tashning üstide yette bulaq bar; Men bularning aghzilirini achimen...». 3-bab, -10-ayette yette köz tilgha élin'ghachqa, biz esli «köz» dégen menide bolushi kérek, dep qaraymız. Mumkinchilikimu barki, «köz» dégen söz mushu yerde ikki menini öz ichige alidu. ■ **3:9** Zek. 4:10; Weh. 5:6; Zeb. 118:22; Yesh. 8:14; 28:16; Mat. 21:42; 1Pét. 2:4; Yesh. 49:16; Yuh. 20:20, 25-27; Zek. 13:1 □ **4:2** «yette chirighi we yette chiraghqa tutishidighan yette neyche bar iken» — yaki «yette chiraghning herbirining yette piliki bar iken».

5 Men bilan sözlashiwatqan perishte manga jawaben: «Bularning néme ikenlikini bilmemsen?» — dédi. Men: «Yaq, teqsir» — dédim.■

6 Andin u manga jawaben mundaq dédi: «Mana samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Zerubbabelge qilghan sözi: «Ish küch-qudret bilen emes, iqtidar bilen emes, belki Méning Rohim arqiliq pütidu! — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar.

7 — I büyük tagh, sen zadi kim? Zerubbabel al-dida sen tüzlenglik bolisen; u *ibadetxanining* eng üstige jipsima tashni qoyidu, shuning bilen uninggha: «Iltipatliq bolsun! Iltipat uninggha!» dégen tovlashlar yangrap anglinidu».□ ■

8 Andin Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: —

9 «Zerubbabelning qoli mushu öyning ulini saldi we uning qolliri uni pütüridu; shuning bilen siler samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Méni ewetkenlikini bilisiler. ■

10 Kim emdi mushu «kichik ishlar bolghan kün»ni közge ilmisun? Chünki bular shadlinidu, — berheq, bu «yette» shadlinidu, — Zerubbabelning qoli tutqan tik ölchem téshini körgende shadlinidu; bu «yette» bolsa Perwerdigarning pütkül yer yüzige

---

■ 4:5 Zek. 4:14; Ezra 5:1; 6:14; Weh. 11:3-4 □ 4:7 «u **ibadetxanining eng üstige jipsima tashni qoyidu**» — «jipsima tash» séliniwatqan öyning (mushu ayette ibadetxanining) eng axirqi qoyulghan téshitur. «shuning **bilen uninggha: «Iltipatliq bolsun! Iltipat uninggha!» dégen tovlashlar yangrap anglinidu**» — «Iltipatliq bolsun! Iltipat uninggha!» dégen sözler belkim ibadetxanigha, yaki «eng üstidiki jipsima tash», yaki pütün quruluş ishigha éytilidu. ■ 4:7 Yesh. 40:4 ■ 4:9 Yuh. 2:19-21

sepsélip qarawatqan közliridur».□ ■

11 Men jawaben perishtidin: «Chiraghdanning ong we sol teripide turghan ikki zeytun derixi néme?» dep soridim;

12 we ikkinchi qétim soalni qoyup uningdin: «Ularning yénidiki ikki altun neyche arqiliq özligidin «altun» quyuwatqan shu ikki zeytun shéxi néme?» dep soridim.□

13 U mendin: «Bularning néme ikenlikini bilmemsen?» dep soridi. Men: «Yaq, teqsir» — dédim.

14 U manga: «Bular pütkül yer-zéminning Igisi aldida turuwatqan «zeytun méyida mesih

---

□ **4:10 «berheq, bu «yette» shadlinidu...»** — bezi alimlar bu «yette»ni chiraghdanning yette shéxini körsitidu, dep qaraydu. Biraq chiraghdan Xudadin may qobul qiliwatidu, shunga bizningche «bu «yette»» yuqiriqi tashning «yette köz»ini körsitidu. Ibadetxanining qurulusi adamlarning köz-qarashlirida «kichik ishlar» bolghini bilen, Perwerdigarning hemme ishni teng köridighan közliride u intayin ehmiyetlik, shadlinarliq bir ishtur. Hetta qurulus jeryanida, Zerubbabelning «tik ölchesh téshi»ni tutqanliqini körgende, «Perwerdigarning közliri» shadlinidu. «Qoshumche söz»imiznimu körüng. ■ **4:10** 2Tar. 16:9; Weh. 5:6

□ **4:12 «..özligidin «altun» quyuwatqan shu ikki zeytun shéxi...»** — mushu «altun» belkim «altun renglik» zeytun méyi —her tereplik rohiy righbet-tesellini körsetse kérek.

qilin'ghan» ikki oghul balidur» – dédi. □ ■

5

Altinchi alamet körünüsh – «uchar oram yazma»

¹ Andin men yene béshimni kötürüp, mana bir uchar oram yazmini kördüm.

² U mendin: «Némini kördüng?» dep soridi. Men: «Bir uchar oram yazmini kördüm; uzunluqi yigirme gez, kengliki on gez iken» – dédim. □

□ **4:14** ««zeytun méyida mesih qilin'ghan» ikki oghul balidur» — ibraniy tilida: «zeytun mayliq ikki oghul bala» déyilidu. Bu ayettik «ikki zeytun derixi» toghrisida ikki közqarash bar. (1) Ikki zeytun derixi Zerubbabel we Yeshua, yeni Dawutning ewladi bolghan padishahning ornida turghuchi Zerubbabel we bash kahin Yeshua. Oqurmenlarning éside bolushi kérekki, Israilning padishahliri we kahinliri alahide bir puraqliq zeytun méyi bilen «mesih qilin'ghan», bu may Xudaning Rohining meditini bildüretti. Shuningdek padishah we kahin (bashqa tereplerdin) Xudagha wekaletchi bolatti. Bu birinchi közqarash boyiche bu ikki ademning Xudaning Rohi arqiliq yétekchilik qilishi we ilham bérishi bilen, xelq Xudaning nurini dunyagha chachidighan «chiraghdan» bolidu. (2) Bu «mesih qilin'ghan ikki oghul bala» del Zekeriya we Hagay peyghemberlarning özi; ularning righbetlendürüshliri bilen pütün xelq, jümlidin Zerubbabel we Yeshua muqeddes ibadetxanini qurushqa ilhamlandurulmaqta; shuning bilen yene «Xudaning nurini dunyagha chachidighan «chiraghdan» bolidu». Bizningche bu közqarash orunluq. ■ **4:14** Zek. 4:3; Ezra 5:1; 6:14; Weh. 11:3-4 □ **5:2** «uzunluqi yigirme gez, kengliki on gez iken» — ibraniylar ishletken «gez» belkim yérim métr idi. Oram yazmining uzunluqi, kengliki Musa peyghemberge körsitilgen «muqeddes chédir»ning uzunluqi we kengliki bilen munasiwetlik («Mis.» 29-babni körüng).

³ U manga: «Bu bolsa pütün zémin üstige chiqirilghan lenettur; chünki herbir oghriliq qilghuchi bu teripige yézilghini boyiche üzüp tashlinidu; we qesem ichküchilerning herbiri u teripige yézilghini boyiche üzüp tashlinidu».

⁴ – «Men bu yazmini chiqirimen» – deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, «we u oghrining öyige hemde namim bilen yalghandin qesem ichküchining öyige kiridu we shu öyde qonup uni yaghach-tashliri bilen qoshupla yewétidu».□

Yettinchi alamet körünüş – séwette olturghan ayal – «Rezillik»

⁵ Andin men bilen sözlishiwatqan perishte chiqip manga: «Emdi béshingni kötürgin, némining chiqiwatqinini körüp baq» – dédi.

⁶ Men: «U néme?» – dep soridim. U manga: «Bu chiqiwatqan «efah» séwitidur», we: «Bu bolsa *shu rezillerning* pütün zémindiki qiyapitidur» – dédi. □

□ **5:4 «Men bu yazmini chiqirimen... we u oghrining öyige hemde namim bilen yalghandin qesem ichküchining öyige kiridu we shu öyde qonup uni yaghach-tashliri bilen qoshupla yewétidu»** — «uchar oram yazma» toghrisida «qoshumche söz»imizde toxtilimiz. □ **5:6 «Bu chiqiwatqan «efah» séwitidur»** — «efah» bolsa hejim ölçimi, texminen 40 litr kélidu. Mushu yerde hem ölçem hem ölçeydighan séwetning özini körsitidu. «**Bu bolsa shu rezillerning pütün zémindiki qiyapitidur**» — «reziller» ibraniiy tilida «ular». Yuqirida éytilghan oghri we yalghanchini körsitishi mumkin. Ibraniy tilida «qiyapet» «köz» dégen söz bilen ipadilinidu. Menisi belkim: Xuda Öz xelqige közi bilen yétekchilik qilghinidek («Zeb.» 32:8) Sheytanmu özige tewe bolghanlarni «efah» (soda-sétiqning simwoli) arqiliq bashquridu. «Qoshumche söz»imizni körüng.

⁷ Efah séwitining aghzidin dumilaq bir qoghushun kôtürüldi, mana, efah séwiti ichide bir ayal olturatti.

⁸ U: «Bu bolsa, rezillik»tur» — dep, uni efah séwiti ichige qayturup tashlap, efahning aghzigha éghir qoghushunni tashlap qoydi.

⁹ Béshimni kôtürüp, mana ikki ayalning chiqqanliqini kördüm; shamal ularning qanatirini yelpütüp turatti (ularning leylekningkidek qanatliri bar idi); ular efahni asman bilen zéminning otturisigha kôtürdi.

¹⁰ Men bilen sözlshiwatqan perishtidin: «Ular efahni nege kôtürüp mangidu?» — dep soridim.

¹¹ U manga: Ular efah üçhün «Shinar zémini»da bir öy sélishqa ketti; öy berpa qilin'ghandin kéyin, efah séwiti shu yerde öz turalghusigha qoyulidu, — dep jawab berdi.□

6

Sekkizinchi alamet körünüsh — atliq jeng harwiliri

¹ Andin mana, men yene béshimni kôtürüp, ikki tagh otturididin töt jeng harwisining chiqqanliqini kördüm. Taghlar bolsa mis taghlar idi.

² Birinchi jeng harwisidiki qizil atlar idi; ikkinchi jeng harwisidiki qara atlar idi;

□ **5:11** «Shinar zémini» — «Shinar» Babiliyening bashqa bir ismi. «efah séwiti shu yerde öz turalghusigha qoyulidu» — «efahda olturghan ayal» («rezillik») toghrisida «qoshumche söz»mizde toxtilimiz.

³ üçinchi jeng harwisidiki aq atlar, tötinchi jeng harwisidiki küchlük chipar atlar idi.

⁴ Men jawaben men bilen sözlshiwatqan perishtidin: «Teqsir, bular néme?» — dep soridim.

⁵ Perishte manga jawaben: «Bular pütkül yer-zéminning Igisining huzuridin chiqqan asmanlarning töt rohi.

⁶ Qara atlar qétilghan harwa shimaliy zéminlar terepke kiridu; aqlar ularning keynidin mangidu; chiparlar bolsa jenubiy zéminlar terepke mangidu.

⁷ Andin mushu küchlük atlar chiqip yer yüzide uyaq-buyaq kézishke aldiraydu» — dédi.

U ulargha: «Méninglar, yer yüzide uyaq-buyaq méninglar» — dédi; ular yer yüzide uyaq-buyaq mangdi.

⁸ We U manga ünlük awazda: «Qara, shimaliy yer-zéminlar terepke mangghanlar Méning Rohimdiki achchiqni shimaliy zémin terepte bésiqturdi» — dédi. □

Bash kahin Yeshuagha taj kiydürüş

⁹ Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: —

¹⁰ Sürgün bolup kelgenlerdin, yeni Heday, Tobiya we Yedayadin sowghatlarni qobul qilghin; shu küni ular Babilin kélip chüshken öyge, yeni Zefaniyaning oghli Yosiyaning öyige kirgin;

¹¹ shundaq, kümüş we altunni qobul qilghin, bulardin chembersiman bir tajni toqup we tajni

---

□ **6:8 «shimaliy yer-zéminlar terepke mangghanlar Méning Rohimdiki achchiqni shimaliy zémin terepte bésiqturdi» — sekkizinchi körünüş üstide «qoshumchi söz»mizde toxtilimiz.**

Yehozadakning oghli bash kahin Yeshuaning béshigha kiygüzgin;

¹² we Yeshuagha: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: Qaranglar, «Shax» dep atalghan insan! U öz tüwidin ornida shaxlinip, Perwerdigarning ibadetxanisini quridu» – dégin.■

¹³ «Berheq, Perwerdigarning ibadetxanisini qurghuchi del shu bolidu; u shu shahane shan-sherepni zimmisige élip, öz textige olturup höküm süridu; u textke olturidighan kahin bolidu; xatirjemlik-aramliqni élip kélidighan hemkarliq ular ikkisi arisida bolidu.□ ■

¹⁴ Mushu chambersiman taj Perwerdigarning

■ **6:12** Zek. 3:8; Yesh. 4:2; 11:1; Yer. 23:5; 33:15 □ **6:13** «u shu shahane shan-sherepni zimmisige élip, ... u textke olturidighan kahin bolidu» — Israilda «Lawiy» qebilisidin bolghan «kahin»lar padishah bolushqa qet'iy bolmaytti. Mushu yerde Yeshua (Eysa) shübhisizki, kelgüsi zamanda kélidighan Qutquzghuchi-Mesihni körsitidu. «Mesih» hem kahin hem padishah bolup, Yeshua we Zerubbabel quruwatqan ibadetxanidin téximu ulugh ibadetxanini, yeni Muqeddes Rohtin tughulghan kishilerdin terkiib tapqan ibadetxanini quridu. «Qoshumche söz»imiz we «Hagay peyghember» qismidiki «qoshumche söz»imizni körüng. «xatirjemlik-aramliqni élip kélidighan hemkarliq... » – yaki «xatirjemlik-aramliqni élip kélidighan pilan ...». «xatirjemlik-aramliqni élip kélidighan hemkarliq ular ikkisi arisida bolidu» – bezi alimlar «ikkisi» dégen söz «ikki hoquq» dégen menide, u belkim QutKuzghuchi-Mesihning «kahin» hem «textte olturghuchi padishah» dégen ikki salahiyitini körsitidu, dep qaraydu. Bizningche «ular ikkisi» bolsa Perwerdigar hem uning Mesihidir. Dunyaning gunahlinirini yuyidighan qurbanliq bolsa Xudaning pilani bolup, Öz Mesih shu pilanini emelge ashurup qurbanliq bolghan; shunga «xatirjemlik-aramliqni élip kélidighan hemkarliq» «Ular ikkisi» arisididir. ■ **6:13** Zeb. 110:1, 4; 85:10; Yesh. 9:6; 22:24; Yuh. 2:19-22

ibadetxanisida Xelem, Tobiya, Yedayalargha we Zefaniyaning oghlining méhribanliqigha bir esletme üçün qoyulidu. □

¹⁵ We yiraqta turuwatqanlar kélip Perwerdigarning ibadetxanisini qurush xizmitide bolidu; shuning bilen siler samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Méni ewetkenlikini bilisiler; eger Perwerdigarning awazini köngül qoyup anglisanglar bu ish emelge ashurulidu».■

7

Roza tutush toghruluq qoyulghan soal we red-diyelik jawab

¹ Darius padishahning tötinchi yili toqquzinchi ay, yeni «Xislew»ning tötinchi küni, Perwerdigarning sözi Zekeriyağa keldi.

² Shu chaghda Beyt-El shehiridikiler Shérezer we Regem-Meleklerni Perwerdigardin iltipat so-rashqa ewetkenidi.

³ Beyt-Eldikiler: «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning öyidiki kahinlardin, shuningdek peyghemberlerdin: «Herbirimiz köp yillardin béri qilghinimizdek, beshinchi ayda

□ **6:14 «Xelem, Tobiya, Yedayalar...»** — «Xelem» 10-ayette «Xel-day» dep atilidu. «**Zefaniyaning oghlining méhribanliqigha bir esletme üçün qoyulidu**» — bashqa birxil terjimisi: «Zefaniyaning oghli «Xen»ge bir esletme üçün qoyulidu». Biraq «xen»ning menisi «iltipat, méhribanliq» bolup, muqeddes kitabtiki bashqa yerlerde isim ornida ishletkenliki körülmeydu. ■ **6:15** Zek. 2:8, 9, 10, 12; Yesh. 48:16; Yuh. 11:42; 17:21

herbirimiz yenila özimizni bashqilardin ayrip, yigha-zargha olturushimiz kérekmu?» — dep soranglar» dep tapilghanidi. □

⁴ Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: —

⁵ «Zémindiki barliq turuwatqan xelqge hem kahinlarga söz qilip mundaq sorighin: — «Siler mushu yetmish yildin béri beshinchi ay we yettinchi aylarda roza tutup yigha-zar qilghininglarda, siler manga, heqiqeten manga roza tuttunglarmu? □

⁶ Yéginginglar, ichkininglar, bu peqet özünglar üçünla yep-ichkininglardin ibaret boldi

---

□ **7:3 «beshinchi ayda herbirimiz yenila özimizni bashqilardin ayrip, yigha-zargha olturushimiz kérekmu?»** — «beshinchi ay»diki roza tutush bolsa eslidiki ibadexaning weyran qilin'ghanliqigha hesret bildürüş üçün idi. Babil impériyesining qoshunliri ibadexanini beshinchi ayning 9-künide weyran qilghanidi, andin xelqni 70 yil sürgün qilip bashqurghan. Mushu kishiler: «Ibadetxana hazir qaytidin quruluwatqan bolghachqa, bu rozini tutuwérishimiz kérekmu?» — dep oyliniwatqanidi. □ **7:5 «Siler mushu yetmish yildin béri beshinchi ay we yettinchi aylarda roza tutup yigha-zar qilghininglarda...»** — «yettinchi ay»diki roza, waliy Gedeliyaning qaza qilin'ghanliqini eslesh meqsitide tutulghan roza bolup, uning wapatigha hesret bildürüş üçün idi (Tewrat, «Yeremiya», 40-41-bablar). Bu Babil impériyesi Pelestinni ishghal qilghan mezgildiki eng axirqi pajielik weqe idi.

emesmu? □

⁷ Bular Yérusalém we uning etrapidiki sheherliri ahalilik bolghan, taza awatlashqan chaghlarda, jenubiy Yehuda we töwen tüzlemlik ahalilik bolghan chaghlarda, Perwerdigar burunqi peyghemberler arqiliq jakarlighan sözler emesmu?

⁸ Perwerdigarning sözi Zekeriyağa kélip mundaq déyildi: —

⁹ «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Heqiqiy adaletni yürüzünglar, bir-biringlarga méhir-muhabbet we rehim-shepset körsitinglar,

¹⁰ tul xotun we yétim-yésirlarni, yat ademler we namratlarni bozek qilmanglar; héchkim öz qérindishigha könglide yamanliq oylimisun. ■

¹¹ Biraq *ata-bowiliringlar* anglashni ret qilghan, ular jahilliq bilen boynini tolghap, anglimasqa qulaqlirini éghir qilghan; □

¹² ular Tewrat qanunini we samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning Öz Rohi bilen burunqi peyghemberler arqiliq ewetken sözlirini anglimasliq üçün könglini almastek qattiq qilghanidi; shunga samawi qoshunlarning

---

□ **7:6** «Yéginginglar, ichkininglar, bu peqet özünglar üçünla yep-ichkininglardin ibaret boldi emesmu? » — démek, silerning roza tutushunglar yep-ichishinglarga oxshash, peqet özliringla üçündür. Roza tutushning meqsiti Xudani izdesh emes, belki «öz-özige ichini aghritish»tin ibaret bolushi mumkin. Yene bir imkaniyiti, bu ayettiki «yémek» we «ichmek» belkim héyt-bayramlarni körsitidu. Xuda ulardin: «mushu héyt-bayramlarni özünglar üçün tebrikli dinglarmu, yaki men üçün tebrikli dinglarmu?» — dep sorawatidu. ■ **7:10** Mis. 22:22 □ **7:11** «ular jahilliq bilen boynini tolghap» — ibraniy tilida «ular mürisini jahil qilib...».

Serdari bolghan Perwerdigardin intayin qattiq ghezep chüshken;

¹³ shundaq boldiki, Men ularni chaqirghanda ular anglashni ret qilghandek, ular chaqirghanda Menmu anglashni ret qildim» — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, ■

¹⁴ — «we Men ularni ular tonumaydighan barliq eller arisigha qara quyun bilen tarqitiwettim; ularning kêtishi bilen zémin weyran bolghan, andin uningdin ötkenlermu, qaytqanlarmu bolghan emes; chünki ularning sewebidin illiq zémin weyrane qilin'ghan».□

8

Roza tutush toghruluq qoyulghan soal we ümid bergüchi jawab

¹ We samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: —

² «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: «Méning Zion'gha baghligghan otluq muhebbitim qaynap tashti; Méning uninggha baghligghan otluq muhebbitim tüpeylidin *uning düshmenlirige* ghezipim qaynap tashti.■

³ Perwerdigar mundaq deydu: «Men Zion'gha qaytip keldim, Yérusalémning otturisida makanlishimen; Yérusalém «Heqiqet shehiri» dep atilidu,

---

■ **7:13** Pend. 1:28; Yesh. 1:15; Yer. 11:11; 14:12 □ **7:14** «ularni... **qara quyun bilen tarqitiwettim**» — yaki «ularni ... qara quyun bilen tarqitiwétimen». ■ **8:2** Zek. 1:14

samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning téghi «Muqeddes Tagh» dep atilidu.

4 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: «Qéri boway-momaylar yene Yérusalémning kochilirida olturidighan bolidu; künliri uzun bolup, herbiri hasisini qolida tutup olturidu;

5 sheherning kochiliri oynawatqan oghul-qiz balilar bilen liq tolidu.

6 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Bu ish shu künlerde bu xelqning qaldisining közige ajayib karamet körünidighini bilen, u Méning közümge karamet körünemdu?» — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar.□

7 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Mana, Men Öz xelqimni sherqiy zéminlardin, gherbiy zéminlardin qutquzimen;

8 Men ularni élip kélimen, ular Yérusalémda makanlishidu; ular Méning xelqim, Men heqiqet we heqqaniyliqta ularning Xudasi bolimen».

9 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning öyining uli sélin'ghan künide hazir bolghan peyghemberlarning aghzidin mushu künlerde bayan qiliniwatqan munu sözlerni ishitwatisiler, muqeddes ibadetxanining quruluşigha qolunglar küchlük qilinsun!

□ 8:6 «Bu ish shu künlerde bu xelqning qaldisining közige ajayib karamet körünidighini bilen, u Méning közümge karamet körünemdu?» — démek, ademler üçün ajayib karamet bolghan ishlar Xuda üçün adettiki ishlar.

□

¹⁰ Chünki shu künlerdin ilgiri insan üçhün ish heqqi yoq, at-ulagh üçhünmu ish heqqi yoq idi; jebir-zulum tüpeylidin chiqquchi yaki kirgüchi üçhün aman-ésenlik yoq idi; chünki Men herbir ademni öz yéqinigha düshmenleshtürdüm;

¹¹ biraq Men bu xelqning qaldisigha burunqi künlerdikidek bolmaymen, deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar;

¹² chünki uruq hosulluq bolidu, üzüm téli méwileydu, tupraq ündürmilirini béridu, asmanlar shebnemlirini béridu; shuning bilen men bu xelqning qaldisigha mushularning hemmisini ige qildurimen. □

¹³ Shundaq emelge ashuruliduki, siler eller arisida lenet bolup qalghininglarning eksiche, i Yehuda jemeti we Israil jemeti, Men silerni qutquzimen, siler *ulargha* bext-beriket bolisiler; qorqmanqlar, qolliringlar küchlük qilinsun! □

¹⁴ Chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan

□ **8:9** «Perwerdigarning öyining uli sélin'ghan künide sözligen peyghemberler» — Hagay we Zekeriya. Bu ayette kózde tutulghan «Perwerdigarning öyining ulining sélinishi» ikki yil burun («Ezra» 5:1-2) bolghan bolsa kérek. □ **8:12** «uruq hosulluq bolidu» — yaki «uruqqa xatirjemlik-amanliq bolidu». □ **8:13**

«siler eller arisida lenet bolup qalghininglar» — bu sözning belkim üç teripi bar. (1) sürgün bolghan Yehudiylar özliri lenetke qaldurulghan; (2) ular bashqilargha lenet bolup ulargha bala-qaza keltürgen; (3) ularning nami (Israil, Yehudiy) lenetni bildürgen. Xuda mushu üç ewalning herbirini del ularning eksige aylاندuridu. «siler **ulargha (ellerge) bext-beriket bolisiler**» — Xuda eslide Ibrahim peyghemberge: «Sen we ewlading herbir el-milletke bext-beriket bolisen» dep wede qilghan. Israil itaetsizlikтин mushu beriketni lenetke aylاندurghan.

Perwerdigar mundaq deydu: — Silerning atabowiliringlar Méning ghezipimni qozghighanda Méning silerge yamanliq yetküzüş oyida bolghinim we shu *jaza* yolidin yanmighinimdek — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar —

15 Men hazir, mushu künlerde yene Yérusalém we Yehuda jemetige yaxshiliq yetküzüş oyida boldum; qorqmanglar.

16 Mushu ishlargha emel qilinglar: — Herbiringlar öz yéqininglarga heqiqetni sözlenglar; derwaziliringlarda heqiqetke, aman-tinchliqqa uyghun hökümlerni yürüzünglar; □ ■

17 héchkim könglide öz yéqinigha yamanliq oylimisun; héchqandaq yalghan qesemge shérik bolmanglar; chünki Men del bularning hemmisige nepretlinimen, deydu Perwerdigar.■

18 We samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning sözi manga kélip mundaq déyildi: —

19 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Tötinchi aydiki roza, beshinchi aydiki roza, yettinchi aydiki roza we oninchi aydiki roza Yehuda jemetige xushalliq we shad-xuramliq, bextlik ibadet sorunliri bolidu; shunga heqiqet we xatirjemlik-tinchliqni

---

□ **8:16** «derwaziliringlarda **heqiqetke, aman-tinchliqqa uyghun hökümlerni yürüzünglar**» — aqsaqallar sheher derwazilirida olturup, sot we höküm qilatti. ■ **8:16** Ef. 4:25 ■ **8:17** Zek. 5:3, 4; 7:10.

söyünglar.□

²⁰ Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Nurghun qowmlar we köp sheherlarning ahalisi yene mushu yerge kélidu; ■

²¹ bir sheherde turuwatqanlar bashqa bir sheherge bérip ulargha: «Perwerdigardin iltipat tilshke, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarni izdeshke téz barayli; menmu barimen!» — deydighan bolidu.

²² Köp qowmlar we küchlük eller Perwerdigardin iltipat tilshke, samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarni izdeshke Yérusalémgha kélidu.

²³ Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar mundaq deydu: — «Shu künlerde herxil tilda sözleydighan ellerdin on neper adem chiqip Yehudiy bir ademning tonining étikini tutuwélip uninggha: «Biz sen bilen barayli; chünki Xudani sen bilen billidur, dep angliduq» — deydu.□

9

□ **8:19** «Tötinchi aydiki roza, beshinchi aydiki roza, yettinchi aydiki roza we oninchi aydiki roza Yehuda jemetige xushalliq we shad-xuramliq, bextlik ibadet sorunliri bolidu» — bu «rozilar» toghruluq «qoshumche söz»ni körüng. ■ **8:20** Yesh. 2:2; Yer. 16:19; Mik. 4:1; Zek. 8:2. □ **8:23** «Shu künlerde ... ellerdin on neper adem chiqip Yehudiy bir ademning tonining étikini tutuwélip uninggha: «Biz sen bilen barayli; chünki Xudani sen bilen billidur, dep angliduq» — deydu» — bu ish Xudani izden'gen «yat eller»ning heriketlirige bir misal bolidu.

«Büyük Iskender»ning tajawuzi toghruluq
bésharetler

¹ Perwerdigarning sözidin yüklen'gen bésharet — Xadrak zémini we Demeshq üstige qonidu (chünki Perwerdigarning neziri ademler we Israilning barliq qebililiri üstididur); □

² U bulargha chégridash bolghan Xamatqa, Tur we Zidon üstigimu qonidu. Tur tolimu «dana» bolghachqa, □

³ özi üçün qorghan qurghan, kümüşni topidek, sap altunni kochilardiki patqaqtek dōwilep qoyghan.

⁴ Mana, Reb uni mal-dunyasidin ayriwétidu, uning küchini déngizda yoq qilidu; u ot teripidin yep kététilidu. □

⁵ Ashkélon buni körüp qorqidu; Gazamu körüp azablinip tolghinip kététilidu; Ekronmu shundaq, chünki uning arzu-ümidini tozup kététilidu; padishah

□ **9:1** «Xadrak zémini» — kona tarixnamiler boyiche, «Xadrak» dégen rayon Demeshq shehirige yéqin bolghan, biraq del qaysi jay ikenlikini hazir bilmeymiz. «chünki **Perwerdigarning neziri ademler we Israilning barliq qebililiri üstididur**» — bashqa birxil terjimisi: «chünki insanlarning we Israilning barliq qebililirining közi Perwerdigargha qaraydu». □ **9:2** «U, **yeni Perwerdigarning béshariti** bulargha chégridash bolghan Xamatqa, Tur we Zidon üstigimu qonidu» — «büyük Iskender» miladiyedin ilgiriki 332-yili jenub terepke yürüş qilip mushu yerlerni bir-birlep igiliwalghan. □ **9:4** «Mana, **Reb uni mal-dunyasidin ayriwétidu, uning küchini déngizda yoq qilidu; u ot teripidin yep kététilidu**» — bu ayetni «büyük Iskender» emelge ashurghan. Miladiyedin ilgiri 332-yili u Turni bulang-talang qilip pütünley weyran qiliwetken «qoshumche söz»imizni körüng). «uning küchini déngizda yoq qilidu» dégenlikning bashqa birxil terjimisi: «U (yeni Reb) ularning déngizdiki küchini yoq qilidu»

Gazadin yoqap k etidu, Ashk elon ademzatsiz qalidu.

⁶ Shuning bilan Ashdodta haramdin bolghan birsi turidu; Men Filistiyerning mehrurluqi we pexrini yoqitimen. □

⁷ Men aghzidin qanlarni, uning haram y egen yirginchlik nersilerni chishliri arisidin  elip k etimen; andin q elip qalghanlar bolsa, ular Xudayimizgha tewe bolup, Yehudada yobashchi bolidu; Ekronning orni Yebus qebilisidikilerge oxshash bolidu. □

⁸ Men qoshun t upeylidin, yeni  t p ketk uchi we qaytip kelg uchi t upeylidin  z  y m etrapida ch dirimni tikt urimen; ezig uchi qaytidin uningdin

---

□ **9:6 «Shuning bilan Ashdodta haramdin bolghan birsi turidu; Men Filistiyerning mehrurluqi we pexrini yoqitimen»** — Iskender Turni igiliwalghandin k eyin Filistiyege qarap y r sh qilidu. 5- we 6-ayette tilgha  lin'ghan (Ashk elon, Gaza, Ekron, Ashdod) sheherler Filistiyediki besh chong sheherning t ti. Bu jenglarning tepsilatliiri  ch n «qoshumche s z»imizni k r ng. □ **9:7 «Men aghzidin qanlarni, uning haram y egen yirginchlik nersilerni chishliri arisidin  elip k etimen; andin q elip qalghanlar bolsa, ular Xudayimizgha tewe bolup,...»** — «Xudayimizgha» d gen s zge qarighanda mushu ayetlerdiki s zlig chi Mesihning  zi bolushi k erek. «...Ekronning orni Yebus qebilisidikilerge oxshash bolidu» — toluq ayetning menisi: (1) Filistiyer emdi butlarga atalghan qurbanliqlarning q ninimu, g shinimu y meydighan bolidu. (2) Filistiyer Xudagha tewe bolup Yehuda arisida (Yebus qebilisidikilerdek) h rmetlik mertiwige ige bolidu (hazirqi «Pelesitnikler» Filistiyerning ewladliiri bolushi mumkin). «Qoshumche s z»imiznimu k r ng.

ötmeydu; chunki Öz közüm bilen közitimen.□

Zionning padishahi Mesih kélidu!

⁹ Zor shadlan, i Zion qizi!

Tentenelik nida qil, i Yérusalém qizi!

Qaranglar, padishahing yéninggaha kélidu;

U heqqaniy we nijatliq bolidu;

Kemter-mömin bolup,

Mada éshekke, yeni éshek texiyige minip kélidu;□ ■

¹⁰ Shuning bilen Men jeng harwilirini Efraimdin,

Atlarni Yérusalémdin mehrum qiliwétimen;

Jeng oqyasimu élip tashlinidu.

U bolsa ellerge xatirjemlik-tinchliqni jakarlap yetküzidu;

Uning hökümraniqi déngizdin déngizghiche,

□ **9:8** «Men **qoshun tüpeylidin, yeni ötüp ketküchi we qaytip kelgüchi tüpeylidin Öz öyüm etrapida chédirimni tiktürimen; ezgüchi qaytidin uningdin ötmeydu; chunki Öz közüm bilen közitimen**» — «büyük Iskender» zalim bolghini bilen, Misirgha hujum qilishqa mangghanda («ötüp ketkende») yaki Misirni ishghal qilip «qaytip kelgende» (gerche Yérusalémdiki muqeddes ibadetxanida nurghunlighan bayliqlar bolsimu), Yérusalémgha héch hujum qilmighan. Bu tarixning eng chong sirliridin biridir. «Qoshumche söz»imiznimu körüng. □ **9:9** «**U heqqaniy we nijatliq bolidu**» — bashqa terjimiliri: «U nijatni élip kélidu», «U qutquzulghan bolidu» yaki «U ghelibilik bolidu». «Qaranglar, **padishahing yéninggaha kélidu... mada éshekke, yeni éshek texiyige minip kélidu**» — bu toluq bésharet Eysa Mesihni éniq körsitidu. Injil, «Matta» 21-bab, «Markus» 11-bab, «Luqa» 19-bab, «Yuhanna» 12-bablarni körüng.

■ **9:9** Zek. 2:10; Mat. 21:4-5; Yuh.12:12-16

Efrat deryasidin yer yüzining chetlirigiche bolidu.□

11 Emdi séni bolsa, sanga chüshürülgen ehde qéni tüpeylidin, Men arangdiki mehbuslarni susiz orektin azadliqqa chiqirimen.□ ■

12 Mustehkem jaygha qaytip kélinglar, i arzu-ümidning mehbusliri! Bügün Men jakarlap éytimeyki, tartqan jazaliringning eksini ikki hessilep sanga qayturimen. □

13 Chünki Özüm üçün Yehudani oqyadek égildürdüm, Efraimni oq qilip oqyagha saldim; Men oghul baliliringni ornidin turghuzimen, i

---

□ **9:10** «Shuning **bilen Men jeng harwilirini Efraimdin, ...mehrum qiliwétimen; ... U , yeni Israilning padishah Mesih** bolsa ellerge xatirjemlik-tinchliqni jakarlap yetküzidu; uning hökümlanliqi déngizdin déngizgiche, Efrat deryasidin yer yüzining chetlirigiche bolidu» — démisekmu, bésharet Eysa Mesihning dunyagha tunchi kélishidin (9-ayet) uning qaytip kélishige atlap ötidu. Bésharetning qalghini axirqi zamanlarni körsitidu. «Qoshumche söz»imizni körüng. □ **9:11** «**Emdi séni bolsa, sanga chüshürülgen ehde qéni tüpeylidin, Men arangdiki mehbuslarni susiz orektin azadliqqa chiqirimen**» — bu sirlig bésharetning hem rohiy hem jismaniy jehetliri bolushi kérek. Ishinimizki, Eysa Mesihning qéni bilen tüzgen «yéngi ehde» Yehudiylarni, ellernimu herxil «gunah oriki»din qutquzalaydu hem kelgüsidimu buning sewebidin Xuda Yehudiylarni herxil jismaniy qiynchiliqlardinmu qutquzidu. ■ **9:11** Mat. 26:28; Luqa 22:20; Rim. 9:3, 4; Rim. 11:25, 26, 27; 1Kor. 11:25; Ibr. 9:19, 20, 21. □ **9:12** «**Mustehkem jaygha qaytip kélinglar, i arzu-ümidning mehbusliri!**» — «arzu-ümidning mehbusliri» belkim bu tolimu qisqartilghan gep bolushi mumkin, menisi: ««Xudaning qaldisi» Xudaning nurghun wediliri aldida ümidwar bolushi kérek idi. Lékin ularning uninggha ishenmesliki, shundaqla ümidsizlinishi tüpeylidin gunahning mehbusliri bolup qalghan. Ularning birdinbir «mustehkem jay»i Xudaning Özi, elwette.

Zion — ular séning oghul baliliringgha qarshi jeng qilidu, i Grétsiyé! I Zion, Men séni palwanning qolidiki qilichtek qilimen.

14 Perwerdigar ularning üstide körünidu; Uning oqi chaqmaqtek étip uchidu. Reb Perwerdigar kanayni chalidu; U jenubtiki dehshetlik qara quyunlarni bille élip yürüş qilidu. ■

15 Samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar ular üçün mudapie bolidu; ular salgha tashlirini kukum qilip, dessep cheyleydu; ular ichiwélip, sharab keypini sürgenlerdeki qiyqas-süren kötüridu; ular *qan'gha* milen'gen qurban'gahning bürjekliridek, *qan'gha* toldurulghan qachilardek bolidu. □

16 Shu küni Perwerdigar bolghan ularning Xudasi ularni Özüm baqqan padam bolghan xelqim dep bilip qutquzidu; chünki ular taj göherliridek Uning zémini üstide kötürülidu.

17 Shunche zordur Uning méhribanliqi, shunche qaltistur Uning güzelligi! Ziraetler yigitlerni, yéngi

---

■ 9:14 Nah. 2:6 □ 9:15 «... ular (*qan'gha*) milen'gen qurban'gahning bürjekliridek, *qan'gha* toldurulghan qachilardek bolidu» — bu oxshitish Israilning jengge bolidighan zoq-keypining sharab ichken ademningkidek bolidighanliqini yaki dushmanlarning tökülgen qanning köplükini bildüridu. Qurban'gah üstidiki qurbanliqlarning qanlirini élishqa birnechche qachilarni teyyarlash kérek idi, ular elwette qan bilen liq toldurulatti we qurban'gahning burjekliri qan'gha milinip kétetti. Toluq bu bésharet belkim (1) Israilning Grétsiyé zalimliri üstidin (miladiyedin ilgiriki 3- we 2-esirde) bolghan ajayib ghebilirini we (2) axirqi zamandiki dejjalning qoshunliri bilen bolidighan urushlarni körsitidu. «Qoshumche söz»imiznimu körüng.

sharab qizlarni yashnitidu!□

10

Axirqi zamanlardiki weqeler – dawami

¹ Perwerdigardin «kéyinki yamghur» peslide yamghurni telep qilinglar; Perwerdigar chaqmaqlarni chaqturup, ulargha mol yamghurlarni, shuningdek herbirige étizda otchöplerni béridu. □

² Chünki «öy butliri» bimene geplerni éytqan, palchilar yalghan «alamet»lerni körgen, tuturuqsiz chüshlerni sözligen; ular quruq teselli béridu. Shunga xelq qoy padisidek ténep ketti; ular padichisi bolmighachqa, azar yémekte. □ ■

³ Méning ghezipim padichilargha qozghaldi; Men mushu «téke» yétekchilerni jazalaymen; chünki samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar Öz padisidin, yeni Yehuda jemetidin xewer élishqa keldi; U jengde ularni Özining heywetlik étidek qilidu.

□ **9:17** «Shunche zordur Uning méhribanliqi, shunche qaltistur Uning güzelliki!» — yaki, «Némidégen eziz! Némidégen güzel!».

□ **10:1** «Perwerdigardin «kéyinki yamghur» peslide yamghurni telep qilinglar» — bu dua yuqiriqi bésharet bilen baghlinishliq; ziraetler we üzümlerge yamghur kérek, elwette. «Kéyinki yamghur» bolsa Pelestinde 3- yaki 4-ayda yaghidu, etiyazliq ziraetlerni pishurush halqiliq rolini oynaydu. Bu yamghurlar bolmisa héch hosul bolmaydu. □ **10:2** «öy butliri» — (ibraniiy tilida «terafim») pal bilen «yol körsitidighan» birxil butlar idi. ■ **10:2** Top. 5:6

4 Uningdin *yeni Yehudadin* «Burjek Téshi», uningdin «Qozuq», uningdin «Jeng Oqyasi», uningdin «Hemmige hökümranliq Qilghuchi» chiqidu. □

5 Shuning bilan ular jengde, *düşmenlarni* kochilardiki patqaqni dessigendek cheyleydighan palwanlardek bolidu; ular jeng qilidu, chunki Perwerdigar ular bilan billidur; ular atliq eskerlernimu yerge qaritip qoyidu.

6 Men Yehuda jemetini kücheytimen, Yüsüpning jemetini qutquzimen; Men ularni qaytidin olturaqlishishqa qayturimen; chunki Men ulargha rehim-shepqetni körsitimen. Ular Men héchqachan tashliwetmigendek bolidu; chunki Men ularning Xudasi Perwerdigarmen; Men ulargha jawab bérimen.

7 Efraimdikiler palwandek bolidu, köngülliri sharab keypini sürgenlerde xushallinidu; ularning baliliri buni körüp xushallinidu; ularning köngli Perwerdigardin shadlinidu.

8 Men üshqirtip, ularni yighimen; chunki Men ularni bedel tölep hörlükke chiqirimen; ular ilgiri köpiyip ketkendek köpiyidu.

□ **10:4** «Uningdin, **yeni Yehudadin** «burjek **téshi**», **uningdin** «qozuq»...» — «yeni Yehudadin» dégen sözlerni terjime yolida qoshup kirgüzduq. Ibraniy tilida peqet «uningdin» déyilidu. 9-ayette «Yehuda jemeti» közde tutulghan bolghachqa, 10-ayetni shundaq terjime qilduq. Mesih «Yehudadin» chiqidu, elwette. Bashqa birxil terjimisi «yeni Xudadin». «**uningdin ... «burjek téshi», .. «qozuq», .. «jeng oqyasi», .. «hemmige hökümranliq qilghuchi chiqidu**» — bu töt namning hemmisi «Mesih-Qutquzghuchi»ning unwanliri bolidu. Barliq peyghemberlarning bésharetliri boyiche «Mesih» choqum Yehudaning ewladi bolushi kérek idi. «Qoshumche söz»imiznimu körüng. «Uningdin» dégenni bezi alimlar «Xudadin» dégen menide, dep qaraydu.

⁹ Men ularni eller arisida uruqtek chachimen; andin ular Méni yiraq joylarda esleydu; shuning bilan ular baliliri bilan hayat qélip, qaytip kélidu. □

¹⁰ Men ularni qaytidin Misir zéminidin élip kéli-men, Asuriyedinmu chiqirip yighimen; ularni Giléad we Liwan zéminigha élip kirgüzimen; yer-zémin ularni patquzalmay qalidu.

¹¹ Shundaq qilip, U jebir-japa déngizidin ötüp, déngizdiki dolqunlarni uridu; Nil deryasining tegliri qurup kétidu; Asuriyening meghrurluqi we pexri pes qilinidu, Misirdiki shahane hasimu yoqilidu. □

¹² Men ularni Perwerdigar arqiliq kücheytimen; ular Uning namida mangidu, deydu Perwerdigar.

11

Xudaning padisi yaxshi padichisini, yeni Perwerdigarning Özini ret qilidu; ular zulmetke qalidu

¹ I Liwan, ot séning kédir derexliringni yep kétishi üçhün, derwaziliringni ach! □

□ **10:9** «Men ularni eller arisida uruqtek chachimen; ...» — yaki «Men ularni eller arisida uruqtek chachidighan bolsam,...».

□ **10:11** «U jebir-japa déngizidin ötüp, déngizdiki dolqunlarni uridu» — «U» — Xudani körsitidu, elwette. □ **11:1** «I Liwan, ot séning kédir derexliringni yep kétishi üçhün, derwaziliringni ach!»

— bu 1-3-ayet belkim bir oxshitish; Yehudaning yétekchiliri Xudaning xelqi we Xuda bergén zéminni öz menpeiti üçhün ishletken, hazir bu menpeettin ayrilidu. 1-ayet yéngidin qurulghan ibadetxanining yene weyran qilinishini körsitishi mumkin. U Liwandiki köpligen kédir derexlirini we bashqa ésil derexlarni ishlitip sélin'ghan (Tewrat, «Ezra», 3:7-ayet). «Qoshumche söz»imizde biz bu babni tepsiliy sherhleyviz.

² Waysanglar, i qarighaylar, chünki kédir yiqildi, ésil derekler weyran qilindi; waysanglar, i Bashandiki dub derexliri, chünki baraqsan orman yiqitildi!

³ Padichilarning waysighan awazini angla! Chünki ularning sheripi *bolghan chimen-yaylaq* weyran qilindi; arslanlarning hörkirigen awazini angla! Chünki Iordan deryasining pexri bolghan *bük-baraqsanliqi* weyran qilindi.

⁴ Perwerdigar Xudayim mundaq deydu: – Boghuzlashqa békitilgen padini baqqin!

⁵ Ularni sétiwalghanlar ularni boghuzliwetkende héch gunahkar dep qaralmaydu; ularni sétiwetkenler: «Perwerdigargha shükri! Chünki béyip kettim!» – deydu; ularning öz padichiliri ulargha ichini héch aghritmaydu.

⁶ Chünki Men zéminda turuwatqanlarga yene ichimni héch aghritmaymen, deydu Perwerdigar; – we mana, Men ademlerni, herbirini öz yéqinining qoligha we öz padishahining qoligha tapshurimen; mana, bular zéminni xarab qilidu, Men ularni bularning qolidin héch qutquzmaymen. □

⁷ Shunga men «boghuzlashqa békitilgen pada»ni béqip turdum, bolupmu padining arisidiki miskin möminlerni baqtim. Men özümge ikki tayaqni aldim; birinchisini «shapaet», ikkinchisini «rishte»

□ **11:6** «Men... **herbirini öz yéqinining qoligha we öz padishahining qoligha tapshurimen**» — «öz padishahi» alahide ibare bolup, belkim Xuda shu padishahni tallimighanliqini, belki Yehudadikiler özliri talliwalghanliqini körsitidu. Zekeriyaning dewride Yehudaning héch padishahi yoq idi (Yehuda Pars impériyesi astida bolghan).

dep atidim; shuning bilan men padini baqtim.□

⁸ Shuningdek Men bir ay ichide üç padichini halak qildim; Méning jénim bu *xelqtin* bizar boldi we ularning jéni Méni öch kördi.□

⁹ Men: «Men silerni baqmaymen; öley dep qalghanliri ölüp ketsun; halak bolay dep qalghanliri halak bolsun; tirik qalghanlarning hemmisi bir-

---

□ **11:7** «Shunga men «boghuzlashqa békitilgen pada»ni béqip tur-dum, bolupmu padining arisidiki miskin möminlerni baq-tim» — «pada» Israil xelqini körsitidu. Padining «arisidiki miskin möminler», Xudagha sadıq «qaldi»lar idi (11-ayetni körüng). Zek-eriya padichiliq wezipisini **ularni dep** zimmisige alidu. Lékin Xudaning jazasi padining köp qismining béshigha chüshüsh aldida turidu (5-ayet); Xudaning neziri beribir «pada arisidiki «miskin möminler»» («qaldilar») üstide bolidu. Ular padining arisidiki az bir qismidur. «Men özümge **ikki tayaqni aldım; birinchisini «shapaet», ikkinchisini «rishte» dep atidim; shuning bilan men padini baqtim...»** — Zekeriya belkim mezkur ishni, shundaqla 8-14-ayettiki bashqa bezi ishlarni chüshide yaki alamet körünüshte körgen bolushi mumkin; bu ishlarning melum bir qismini u xelq aldida «rol élip» körsetken bolsa kérek. «Qoshumche söz»imiznimu körüng. □ **11:8** «Shuningdek Men bir ay ichide üç padichini halak qildim...» — «üch padichi» toghruluq bizningche ikki imkaniyet bar. (1) «üch padichi» melum ademlerni emes, belki Xuda Israil üçün békitken üç xil padichini, yeni «peyghember», «kahin» we «padishah»ni bildüridu. Miladiyedin kéyinki 70-yili Rim impériyesining Yérusalémni weyran qilishi bilan, Israilda bu üç xil «padichi» qalmidi. (2) miladiyedin kéyinki 70-yili Rim impériyesi Yérusalémni muhasirige alghanda, Israilning bir-birige öch bolghan üç yétekchisi (Yuhanna, Simon we Eliézer) bar idi. Ularning bir-biri bilan soqushushliri tüpeylidin Yérusalém axir bérip ishghal qilin'ghan, bu üç «padichi» shu haman «padichiliqtin» qalghan. Biz 2-imkaniyetke mayilmiz. «Qoshumche söz»imizde biz yene buning üstide muzakirilishimiz.

birining göshini yésun» — dédim.□

¹⁰ Men «shapaet» dégen tayiqimni élip sunduriwet-tim, shuningdek Méning barliq eller bilen bolghan ehdemni sunduruwettim.

¹¹ Ehde shu küni bikar qiliwétildi; shunga pada arisidiki manga diqqet qilghan miskin möminler buning Perwerdigarning sözi ikenlikini bilip yetti.

□

¹² We men ulargha: «Muwapiq körsenglar, méning ish heqqimni béringlar; bolmisa boldi qilinglar» — dédim. Shunga ular méning ish heqqimge ottuz kümüş tenggini tarazigha saldi.■

¹³ We Perwerdigar manga: «Mana bu ular Manga békitken qaltis baha! Uni sapalchining aldigha tashlap ber!» dédi. Shuning bilen men ottuz kümüş tenggini élip bularni Perwerdigarning öyide, sapalchining aldigha chöriwettim. □ ■

¹⁴ Andin men Yehuda bilen Israilning qérindashliqini üzüş üçün, ikkinchi tayiqimni, yení «rishte»ni sunduruwettim.

¹⁵ Andin Perwerdigar manga mundaq dédi: «Sen

□ **11:9** «Halak bolay dep qalghanliri halak bolsun; tirik qalghanlarning hemmisi bir-birining göshini yésun» — dédim» — derweqe, Rim impériyesi Yérusalémni muhasirige alghanda köp adem acharchiliqtin bashqilarni öltürüp göshini yégen. □ **11:11** «... miskin möminler buning Perwerdigarning sözi ikenlikini bilip yetti» — bu «miskinlarning bilip yétishi»ning özimu belkim «alamet körünüş»ning bir qismidir. Démek, hemmisi peyghem-berning dewridin kéyin yüz béridu. ■ **11:12** Mat. 26:15; 27:9 □ **11:13** «Perwerdigar manga: «Mana bu ular Manga békitken qaltis baha! Uni sapalchining aldigha tashlap ber!» dédi» — «qaltis baha!» — kinayilik, hejwiý gep, elwette. ■ **11:13** Mat. 27:3-10

emdi yene erzimes padichining qorallirini al. □

16 Chünki mana, Men zéminda bir padichini ornidin turghuzimenki, u halak bolay dégenlerdin xewer almaydu, ténep ketkenlerni izdimeydu, yarilan'ghanlarni saqaytmaydu, saghlamlarnimu baqmaydu; u belki semrigenlarning göshini yeydu, hetta tuyaqlirini yirip yeydu.

17 Padini tashliwetken erzimes padichining haligha way! Qilich uning biliki we ong közige chüshidu; uning biliki pütünley yigileydu, uning ong közi pütünley qarangghuliship kétidu. □ ■

□ **11:15** «Perwerdigar **manga mundaq dédi: «Sen emdi yene erzimes padichining qorallirini al... »** — yaxshi padichining qoralliri bolghan ikki tayaqni sunduruwetkendin kéyin, «erzimes padichining qorallirini al» dep buyrulghan. □ **11:17** «Padini tashliwetken erzimes padichining haligha way! Qilich uning biliki we ong közige chüshidu; uning biliki pütünley yigileydu, uning ong közi pütünley qarangghuliship kétidu» — bu sirliq babning xewirini yighinchaqlisAQ: (1) Israil özining menpeetperes «padichiliri» teripidin köp azab tartqan. (2) biraq bu ishlarda ularning öz mes'uliyiti bar. Xuda mushu padichiliri arqiliq ularni jazalighan hem jazalaydu. Israil xelqi yaxshi padichini, yeni Xudaning Özini kemsitidu. Ular uni «30 kümüş tengge»ning bahasida köridu. (3) bu pul ibadetxanida tashliwétilidu; (4) ular heqiqiy padichining béqishini ret qilidu, shunga Xuda ularni nahayiti rezil bir padichining qoligha tapshuridu; (5) Xuda mushu rezil padichini we barliq menpeetperes padichilarnimu qattiq jazalaydu. Oqurmenlerge ayanki, «Özüm yaxshi Padichidurmen» dégen Eysa Mesih Yehudaning 30 kümüş tengge üçün satqunluq qilishi bilen öltürülgen; kéyin Yehudiy xelqi rezil menpeetperes yétekchilerning kasapitidin yene bir qétim (Rim impériyesi teripidin) dunyaning chet-chetlirigiche tarqitiwétilgen. Bu ishlar üstide «qoshumche söz»imizde toxtilimiz. ■ **11:17** Yer. 23:1; Ez. 34:2; Yuh. 10:12

12

*Yérusalémning axirqi qétim muhasirige chüshüshi
— Israillar özi öltürgen Qutquzghuchisini köridu*

¹ Perwerdigarning Israil toghruluq sözidin yüklen'gen bésharet: —

Asmanlarni yayghuchi, yerning ulini salghuchi, ademning rohini uning ichide Yasighuchi Perwerdigar mundaq deydu: —

² Mana, Men Yérusalémni etrapidiki barliq ellerge kishilerni dekke-dükkige salidighan apqur qilimen; Yérusalémgha chüshidighan muhasire Yehudaghimu chüshidu.

³ Shu küni emelge ashuruliduki, Men Yérusalémni barliq ellerge éghir yük bolghan tash qilimen; kim uni özige yüklise yarilanmay qalmaydu; yer yüzidiki barliq eller uninggha jeng qilishqa yighilidu.

⁴ Shu küni Men hemme atlarni sarasimige sélip, atliqlarni sarang qilip urimen; biraq Yehuda jemetini közümde tutimen; ellerdiki herbir atni bolsa korluq bilen uruwétimen.

⁵ Shuning bilen Yehudaning yobbashchiliri könglide: «Yérusalémnda turuwatqanlar samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, ularning Xudasi arqiliq manga küch bolidu» deydu.

⁶ Shu küni Men Yehudaning yobbashchilirini otunlar arisidiki otdandek, öñchiler arisidiki mesh'eldek qilimen; ular etrapidiki barliq ellerni, yeni ong we sol teripidikilerni yewétidu;

Yérusalémdikiler yene öz jayida, yeni Yérusalém shehiride turidighan bolidu. □

7 Perwerdigar awwal Yehudaning chédirlirini qutquzidu; sewebi — Dawut jemetining shan-sheripi hem Yérusalémda turuwatqanlarning shan-sheripi Yehudaningkidin ulughlanmasliqi üçündür.

8 Shu küni Perwerdigar Yérusalémda turuwatqanlarni qoghdaydu; ularning arisidiki elengship qalghanlarmu shu küni Dawuttek palwan bolidu; Dawut jemeti bolsa Xudadek, yeni ularning aldidiki Perwerdigarning Perishtisidek küchlük bolidu.

9 Shu küni emelge ashuruliduki, Yérusalémgha jeng qilishqa kelgen barliq ellerni halak qilishqa kirishimen.

10 We Men Dawut jemeti we Yérusalémda turuwatqanlar üstige shapaet yetküzgüchi we shapaet tiligüchi Rohni quyimen; shuning bilen ular özliri sanjip öltürgen Manga yene qaraydu; birsining tunji oghli üçün matem tutup yigha-zar kötürgendek ular Uning üçün yigha-zar kötüridu; yekke-yégane oghlidin juda bolghuchining derdelem tartqinidek ular uning üçün derdelem tar-

---

□ 12:6 «Men Yehudaning yobashchilirini... Öñchiler arisidiki mesh'eldek qilimen» — «öñchiler» — bughday yaki arpa baghlamliri.

tidu. □ ■

¹¹ Shu küni Yérusalémda ghayet zor yigha-zar kötürüldü, u Megiddo jilghisidiki «Xadad-Rimmon»da kötürülgen yigha-zardek bolidu. □ ■

¹² Zémin yigha-zar kötüridu; herbir aile ayrim halda yigha-zar kötüridu. Dawut jemeti ayrim halda, ularning ayalliri ayrim halda, Natan jemeti ayrim halda, ularning ayalliri ayrim halda;

¹³ Lawiy jemeti ayrim halda, ularning ayalliri ayrim halda; Shimey jemeti ayrim halda, ularning ayalliri ayrim halda;

¹⁴ barliq tirik qalghan aililer, yeni herbir aile ayrim-ayrim halda we ularning ayalliri ayrim halda yigha-zar kötüridu.

□ **12:10** «ular özliri sanjip öltürgen Manga yene qaraydu» — yaki «ular özliri sanjip öltürgen Manga telmürüp qaraydu». «birsining **tunji oghli üçhün matem tutup yigha-zar kötürgendek ular Uning üçhün yigha-zar kötüridu; yekke-yégane oghlidin juda bolghuchining derd-elem tartqinidek ular uning üçhün derd-elem tartidu**» — demisekmu bu bésharet Israilning öz Qutquzghuchi-Xudasini sanjiydighanliqini yaki sanjip öltürdighanliqini körsitidu, pütün xelq axirqi zamanda Xudaning Rohi arqiliq buni bilip yétip, qattiq matem tutidu. Xuda shu chaghda ularni qutquzidu, ularning gunahini yuyush yolini achidu (13-bab). «Qoshumche söz»imizde bu toghruluq yene toxtilimiz. ■ **12:10** Ez. 39:29; Yo. 2:12, 13; Yuh. 19:36-37; Weh. 1:7 □ **12:11** «... zor yigha-zar... Megiddo jilghisidiki «Xadad-Rimmon»da kötürülgen yigha-zardek bolidu» — «Hadad-Rimmon» belkim «Mégiddo yilghisidiki bir jay bolushi mumkin. Shu yerde kötürülgen yigha-zar (matem tutushi)» belkim ilgiriki intayin ixlasmén padishah Yosiyaning pajieliq ölümü tüpeylidin bolghan («2Pad.» 9-bab, «2Tar.» 35:20-27). ■ **12:11** 2Pad. 23:29; 2Tar. 35:22, 24

13

¹ Shu küni Dawut jemeti hem Yérusalémda turuwatqanlar üçün gunahni we paskiniliqni yuyidighan bir bulaq échilidu. ■

² Shu küni shundaq boliduki, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar, — Men mebudlarning namlirini zémindin yoqitimenki, ular yene héch eslenmeydu; we Men peyghemberlerni we paskina rohnimu zémindin chiqirip yötkiwétimen. □

³ Shundaq emelge ashuruliduki, bireylen yenila peyghemberchilik qilip bésharet bérey dése, uning özini tughqan ata-anisi uninggha: «Sen hayat qalmaysen; chünki Perwerdigarning namida yalghan gep qiliwatisen» deydu; andin özini tughqan ata-anisi uni bésharet bériwatqinidila sanjip öltüridu. □ ■

⁴ Shu küni shundaq boliduki, peyghemberlarning herbiri özliri bésharet bériwatqanda körgen körünüshtin xijil bolidu; ular xeqni aldash üçün

---

■ **13:1** Law. 16; 23:26-32; Zek.12:10-14; Rim. 11:26 □ **13:2** «Men peyghemberlerni we paskina rohnimu zémindin chiqirip yötkiwétimen» — bu peyghemberler saxta peyghemberler, elwette. Emeliyette bolsa Mesih-Qutquzghuchi dunyagha qaytip kelgendin kéyin peyghemberlarning héch hajiti yoq bolidu.

□ **13:3** «uning özini tughqan ata-anisi uninggha: «Sen hayat qalmaysen; chünki Perwerdigarning namida yalghan gep qiliwatisen» deydu; andin özini tughqan ata-anisi uni bésharet bériwatqinidila sanjip öltüridu» — Musa peyghemberge chüshürülgen qanun boyiche saxta peyghemberlerni öltürüsh kérek. Mushu adamning ata-anisi Xudadin shunche eyminiduki, öz oghlini neq meydanda öltüridu. ■ **13:3** Qan. 13:6-11, 18:20

ikkinchi chupurluq chapanni kiymeydu; □

⁵ U: «Men peyghember emes, men peqet tériqchimen; chünki yashliqimdin tartip tupraq bilen tirikchilik qiliwatimen» — deydu. □

⁶ Emdi birsi uningdin: «Hey, emdi séning meydengdiki bu zexmetler néme?» — dése, u: «Dostlirimning öyide yarilinip qaldim» — dep jawab béridu. □

Heqiqiy padichining azab-oqubetliri we netijiliri toghruluq yene bir bésharet

⁷ Oyghan, i qilich, Méning padichingha, yeni Méning shérikim bolghan ademge qarshi chiq, — deydu samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigar; — Padichini uruwet, qoylar pati-paraq bolup tarqitiwétildu; Men qolumni kichik

---

□ **13:4** «ular xeqni aldash üçün ikkinchi chupurluq chapanni kiymeydu» — Ilyas, Élisha we Yehya peyghemberler mushundaq intayin addiy kiyim kiygen. □ **13:5** «chünki yashliqimdin tartip tupraq bilen tirikchilik qiliwatimen» — bashqa birxil

terjimisi: «chünki yashliqimdin tartip men ademning medikari bolup keldim». □ **13:6** «Emdi birsi uningdin: «Hey, emdi séning meydengdiki bu zexmetler néme?» — dése, u: «Dostlirimning öyide yarilinip qaldim» — dep jawab béridu» — «meydengdiki zexmetler» ibraníy tili boyiche sözmusöz alsaq «ikki qolung oturisdiki zexmetler» bolidu. «Butperes peyghemberler» jin-sheytanlarning diqqitini tartish üçün pat-pat öz ténini késiwalatti we axirqi zamandimu shundaq qilishi mumkin («1Pad.», 18:28-ayette misal körüldu). Shuning bilen xelq mushundaq zexmetlerdin gumanlinidu, saxta peyghember zexmetliridin xijil bolup roshen bir yalghan bahanini körsitidu.

péillarning üstige chüshürüp turghuzimen. □ ■

⁸ Zéminda shundaq emelge ashuruliduki, — deydu Perwerdigar, — üchtin ikki qismi qirilib ölidu; biraq üchtin bir qismi uningda tirik qalidu.

⁹ Andin Men üçinchi qismini otqa kirgüzimen, ularni kümüş tawlighandek tawlaymen, altun sinalghandek ularni sinaymen; ular Méning namimni chaqirip nida qilidu we Men ulargha jawab bérimen; Men: «Bu Méning xelqim» deymen; ular: «Perwerdigar méning Xudayim» — deydu. ■

14

Perwerdigarning küni, Perwerdigarning padishahliqi

¹ Mana, Perwerdigargha xas kün kélidu; *u küni* arangdin mal-mülküng bulang-talang qilinip bölüshüwélinidu. ■

² Men barliq ellerni Yérusalémgha jeng qilishqa yighimen; sheher ishghal qilinidu, öyler bulang-talang qilinip, qiz-ayallar ayagh-asti qilinidu; sheherning yérimi esirge chüshüp sürgün qilinidu; tirik qalghan xelq sheherdin élip kétilmeydu. ■

□ **13:7** «Men **qolumni kichik péillarning üstige chüshürüp turghuzimen**» — bashqa birxil terjimisi: «Men qolumni kichik péillar üstigimu qarshi chüshürimen». Biraq bizning terjimimiz 8-ayetke maslashidu; umumiy menisi Xuda Özige tewe kichik péilliqlarni qoghdaydu. ■ **13:7** Qan. 37:42; Yesh. 26:20; Mat. 26:31; Mar. 14:27; Luqa 22:35-38; Yuh. 18:8 ■ **13:9** Zeb. 50:3-5, 15; 91:15; 144:15; Mal. 3:1-4; Yuh. 20:28; 1Pét. 1:6. ■ **14:1** Yo. 2:10, 31; 3:15; Yesh. 2:12-22; 13:6-13; 24:23; Am. 8:9; Mat. 24:29; Ros. 2:20; Weh. 6:12-13. ■ **14:2** Yesh. 13:16

³ Andin Perwerdigar chiqip shu eller bilen urushidu; U Uning jeng qilghan künidikidek urushidu. □ ■

⁴ Uning putliri shu küni Yérusalémning sherqiy teripining eng aldi bolghan Zeytun téghida turidu; shuning bilen Zeytun téghi otturidin sherq we gherb terepke yérilidu; zor yoghan bir jilgha peyda bolidu; taghning yérimi shimal terepke, yérimi jenub terepke yötkilidu. □ ■

⁵ We siler Méning taghlirimning del mushu jilghisi bilen qachisiler; chünki taghlarning jilghisi Azelgiche baridu; siler Yehuda padishahi Uzziyaning künliride bolghan yer tewreshte qachqinlardek qachisiler. Andin Perwerdigar Xudayim kélidu; hemde Sen bilen barliq «muqeddes bolghuchi-

---

□ **14:3 «... Perwerdigar chiqip shu eller bilen urushidu; U Uning jeng qilghan künidikidek urushidu»** — «jeng qilghan künidikidek» belkim Perwerdigar Israilni Misirdin qutquzghan künini («Mis.» 14-15-bab) yaki Yeshua peyghemberning dewride uning Amoriylar bilen qilghan jéngini körsitidu («Yeshua» 10-bab). ■ **14:3** Yesh. 42:13 □ **14:4 «Uning putliri shu küni Yérusalémning sherqiy teripining eng aldi bolghan Zeytun téghida turidu»** — oqurmenler Injildin shuni biliduki, Eysa Mesih dunyadin ayrilip ketkende u del mushu taghdin kötürülgen, we shu chaghda perishtiler rosullirigha: «Eysa asman'gha chiqip ketti. Biraq u qandaq kötürülgen bolsa, kelgüside yene del siler körgen péti qaytip kélidu» — dédi. «shuning bilen Zeytun téghi otturidin sherq we gherb terepke yérilidu; zor yoghan bir jilgha peyda bolidu; taghning yérimi shimal terepke, yérimi jenub terepke yötkilidu» — géologlar Zeytun téghining otturisdiki sherqtin-gherbke sozulghan bir «yer posti üzülmisi»ni tapqan. U «Perwerdigarning küni»de yérilishni kütmekte. ■ **14:4** Dan. 7:13; Ez.11:23; Mat. 24:30; Mar. 13:26; Luqa 21:27; 1Tés. 1:10; 2Tés. 1:10; Weh. 1:7.

lar»mu kélidu! □ ■

⁶ Shu küni shundaq boliduki, nur toxtap qalidu; parlaq yultuzlarmu qarangghuliship kétidu;

⁷ Biraq u Perwerdigargha melum bolghan alahide bir kün, ya kéche ya kündüz bolmaydu; shundaq emelge ashuruliduki, kech kirgende, alem yorutulidu. □ ■

⁸ Shu küni shundaq boliduki, hayatliq suliri Yérusalémdin éqip chiqidu; ularning yérimi sherqiy déngizgha, yérimi gherbiy déngizgha qarap aqidu; yazda we qishta shundaq bolidu. □ ■

⁹ Perwerdigar pütkül yer yüzi üstide padishah bolidu; shu küni peqet bir «Perwerdigar» bolidu, yer

□ **14:5** «siler Méning taghlirimning del mushu jilghisi bilen qachisiler; chünki taghlarning jilghisi Azelgiche baridu» — «Azel»ning qeyerdiligi hazirche bizge namelum. Hazirqi ehwalda, Yérusalémdin sherqqe qéchish mumkin emes; «Kidron jilghisi», shundaqla intayin tik bolghan Zeytun téghining özi mushundaq «qéchish yoli»ni tosuwalidu. «Andin Perwerdigar Xudayim kélidu; hemde Sen bilen barliq «muqeddes bolghuchilar»mu kélidu!» — «muqeddes bolghuchilar» barliq kérub-perishtiler we belkim ölümdin tirilgen Xudaning muqeddes bendilirini körsitidu («1Tés.» 4:13-17ni körüng). ■ **14:5** Am. 1:1 □ **14:7** «biraq u Perwerdigargha melum bolghan alahide bir kün, ya kéche ya kündüz bolmaydu; shundaq emelge ashuruliduki, kech kirgende, alem yorutulidu» — bezi alimlar bu nur Mesihning ming yilliq hökümlanliqining axirighiche yétidu, dep qaraydu. Démek, shu künlerde kéchide kündüzge oxshash yoruqluq bolidu. Xudagha nisbeten bu «ming yil» peqet «bir kün»dek bolidu («2Pét.», 3:8, «Weh.» 20-babni körüng). Biz bu pikirge qoshulimiz. «Qoshumche söz»de uning üstidimu toxtilimiz. ■ **14:7** Weh. 21:25 □ **14:8** «ularning, yeni sularning yérimi sherqiy déngizgha, yérimi gherbiy déngizgha qarap aqidu...» — «sherqiy déngiz» yeni «Ölük déngiz», «gherbiy déngiz» yeni «Ottura Déngiz». ■ **14:8** Ez. 47:1-12; Yo. 3:18; Weh. 22:1

yüzide birdinbir Uningla nami bolidu. □

¹⁰ Gébadin Yérusalémning jenubidiki Rimmon'ghiche bolghan pütün zémin «Arabah»dek tüzlenglikke aylandurulidu; Yérusalém bolsa «Binyamin derwazisi»din «Birinchi derwaza»ghiche we yene «Burjek derwazisi»ghiche, «Hananiyelning munari»din padishahning sharab kölchekligigiche yuqiri kötürüldü, lékin sheher yenila öz jayida shu péti turidu; □

¹¹ Ademler yene uningda turidu. «Halak permani» yene héch chüshürülmeydu; Yérusalém xatirjemlikte turidu. □

¹² We Perwerdigar Yérusalémgha jeng qilghan

□ **14:9** «Perwerdigar pütkül yer yüzi üstide padishah bolidu; shu küni peqet bir «Perwerdigar» bolidu...» — démek, ne Israillar ne eller héchqandaq butni (burunqidek xalighanche) «Perwerdigar» dewalmaydu. □ **14:10** «Yérusalém bolsa «Binyamin derwazisi»din «Birinchi derwaza»ghiche we yene «Burjek derwazisi»ghiche, «Hananiyelning munari»din padishahning sharab kölchekligigiche yuqiri kötürüldü» — ««Binyamin derwazisi»din «Birinchi derwaza»ghiche we yene «Burjek derwazisi»ghiche» dégen ariliq Yérusalémning sherqidin gherbigiche barliq jaylarni we ««Hananiyelning munari»din «padishahning sharab kölchekligigiche» dégen ariliq uning shimalidin jenubigiche bolghan barliq jaylarni körsitidu. Démek, pütün sheherni bildüridu, pütün sheher kötürüldü. **«lékin sheher yenila öz jayida shu péti turidu»** — bu ayet boyiche Yérusalémning etrapidiki taghliq rayonlar (60 kilométrche uzunluq we kenglikte) tüzlenglikke aylandurulidu. Shundaq dégini bilen «sheher yenila öz jayida shu péti turidu». □ **14:11** ««Halak permani» yene héch chüshürülmeydu; Yérusalém xatirjemlikte turidu» — «halak permani» — ötkende Xuda (éghir gunah tüpeylidin) melum bir nerse, adem, aile, sheher yaki hetta pütün bir xelq toghruluq «halak permani» chüshürgen bolsa, ularning hemmisini yoqitish kérek idi. Démek, Israilda hazir «halak permani» chüshürülgüdek gunahlar héch tépilmaydu.

barliq ellerni urushqa ishletken waba shundaq boliduki, ular öre bolsila göshliri chirip kétidu; közliri chanaqlirida chirip kétidu; tilliri aghzida chirip kétidu. □

¹³ Shu küni shundaq boliduki, ularning arisigha Perwerdigardin zor bir alaqqadilik chüshidu; ular herbiri öz yéqinining qolini tutushidu, herbirining qoli yéqinining qoligha qarshi kötürülidu.

¹⁴ Yehudamu Yérusalémدا jeng qilidu; etrapidiki barliq ellerning mal-mülükliri jem qilip yighilidu — san-sanaqsiz altun-kümüş we kiyim-kéчекler bolidu.

¹⁵ At, qéchir, töge, éshek, shundaqla ularning bargahlirida bolghan barliq mal-waranlar üstige chüshken waba yuqiriqi wabagha oxshash bolidu.

¹⁶ Shundaq emelge ashuruliduki, Yérusalémgha jeng qilishqa kelgen hemme ellerdin barliq tirik qalghanlar her yili Yérusalémgha, padishahqa, yeni samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha ibadet qilishqa we «kepiler héyti»ni tebrikleshke chiqidu. ■

¹⁷ Shundaq boliduki, yer yüzidiki qowm-jemetlerdin padishahqa, yeni samawi qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigargha ibadetke chiqmighanlar bolsa, emdi ularning üstige yamghur yagmaydu.

¹⁸ Misir jemeti chiqip hazir bolmisa, ularghimu yamghur bolmaydu; biraq Perwerdigar «kepiler héyti»ni tebrikleshke chiqmaydighan barliq

---

□ **14:12** «közliri chanaqlirida chirip kétidu» — ibraniy tilida «közi chanaqlirida chirip kétidu». «tilliri aghzida chirip kétidu» — ibraniy tilida «tili aghzida chirip kétidu». ■ **14:16** Yesh. 66:23

eller üstige chüshüridighan waba ularghimu chüshürüliidu. □

¹⁹ Bu Misirning jazasi, shundaqla «kepiler héyti»ni tebrikleshke chiqmaydighan barliq ellerning jazasi bolidu.

²⁰ Shu küni atlarning qongghuraqliri üstige «Perwerdigargha atilip pak-muqeddes bolsun!» dep yézilidu; Perwerdigarning öyidiki barliq qachaqchilarmu qurban'gah aldidiki qachilargha oxshash hésablinidu;

²¹ Yérusalémdiki we Yehudadiki barliq qachaqchilarmu Perwerdigargha atilip pak-muqeddes bolidu; qurbanliq qilghuchilar kélip ularni élip qurbanliq göshlirini pishuridu; shu küni samawî qoshunlarning Serdari bolghan Perwerdigarning öyide «qanaanliq-sodiger» ikkinchi bolmaydu. □ ■

□ **14:18 «Misir jemeti chiqip hazir bolmisa, ularghimu yamghur bolmaydu; biraq Perwerdigar «kepiler héyti»ni tebrikleshke chiqmaydighan barliq eller üstige chüshüridighan waba ularghimu chüshürüliidu»** — Misirning tériqchiliqi yamghurgha anche tayanmaydu, belki Nil deryasigha tayinidu; shunga ulargha eskertiliduki, qoshumche bir «waba» ulargha chüshidu. Bu qandaq waba déyilmidi. □ **14:21 «... Perwerdigargha atilip pak-muqeddes bolidu»** — ibraniy tilida «Perwerdigargha qarita pak-muqeddeslik» déyilidu. Bu sözler bash kahinning béshigha taqalghan altun otughatqa neqishlen'gen («Mis.» 28:36ni körüng). «Perwerdigarning öyide «qanaanliq-sodiger» **ikkinchi bolmaydu**» — «qanaanliq-sodiger» ibraniy tilida «qanaanliq», Pelestindiki qedimki butperes milletlarni hem «sodiger» dégen ikki menini körsitidu. Xudaning muqeddes ibadetxanisida héchqandaq butperes (Xudani birinchi orun'gha qoymighan) kishi yaki «ibadetni sodigha aylanduridighan» menpeetperes bolghuchi tépilmaydu. ■ **14:21** Yesh. 35:8; Yo. 3:17; Weh. 21:27; 22:15

Muqeddes Kalam (latin yéziq)
The Holy Bible in the Uyghur language, written in
Latin script

Copyright © 2010 Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee

Language: Uyghur tili (Uyghur)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2021-09-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

b6bd0959-14d2-5233-b340-6f210a8f13c5